

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА**

Кафедра політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

» серпень 2024р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

Рівень вищої освіти:

перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань:

29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність:

**291 «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»**

Освітньо-професійна програма:

**«Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»**

ОНУ

2024

Робоча програма навчальної дисципліни «**Філософія**» Одеса: ОНУ. 15 с.

Розробник: **Є. С. Огаренко**, кандидат філософських наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від «30» серпня 2024р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) Світлана КОЧ
(ім'я та прізвище)

Погоджено із гарантом ОПІ «Міжнародні відносини, суспільні

комунікації та регіональні студії» _____
(підпис) Юлія МАЙСТРЕНКО
(ім'я та прізвище)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) ФМВПС

Протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

Голова НМК _____
(підпис) Олег ХОРОШИЛОВ
(ім'я та прізвище)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № __ від «__» ____ 20 __ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) _____
(ім'я та прізвище)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № __ від «__» ____ 20 __ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) _____
(ім'я та прізвище)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»	Обов'язкова ОК 4	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	Семестр	
		3-й	
		Лекції	
		20 год.	
		Практичні, семінарські	
		10 год.	
		Лабораторні	
		год.	
		Самостійна робота	
		60 год.	
	Форма підсумкового контролю: Іспит		

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: визначити філософію як особливий режим знання, який притаманний перебуванню у світі.

Завдання: розкрити багатомірність філософії, визначити профіль філософії як особистого режиму знання, як методології аналізу суспільних відносин, що включають міжнародну складову.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК01 Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України;

ЗК12 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13 Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК12 Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами)

Програмні результати навчання:

РН17 Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- 1) понятійний апарат сучасної філософії;
- 2) проблемне поле сучасного філософського дискурсу;
- 3) передумови створення та зміст концептів, схем та моделей, які розкривають сутність сучасних процесів та сприяють руху створювання знання;
- 4) тенденції розвитку сучасних міжнародних відносин в контексті світ-системної парадигми мислення.

Вміти:

- 1) обґрунтовувати власну критичну позицію щодо існуючих схем та моделей аналізу та способів вирішення проблем;
- 2) створювати персональний алгоритм аналізу ситуації та розуміння проблем;
- 3) проектувати ефективні способи розв'язання складних соціальних проблем;
- 4) приймати рішення на користь залагодження ситуації;
- 5) аналізувати міжнародну складову сучасних тенденцій розвитку глобалізованого світу.

2. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I

ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ РОЗУМІННЯ СВІТУ

Тема 1.1: Філософія як наука про мудрість та основа усвідомлення сфери «політичного».

Витоки філософського знання. Різниця між мудрістю і прагненням мудрості. Фалес і Піфагор. Софія як здатність до здивування, як вміння ставити граничні запитання, як раціональний погляд на світ з точки зору цілого, як осередок критичного мислення, як посередниця між різними дискурсами. Поняття «осьового часу» (К. Ясперс) та його значення у народженні філософії. М. Попович про філософію «як жанр, заснований на симбіозі античності і біблійної вченості». Б. Рассел про філософію як «нічийну землю» між теологією і наукою. «Політика» Аристотеля як перша спроба філософського осмислення політики, «πολιτεία» як форма ідеальної держави

Тема 1.2: Категорії «суспільного буття» та «суспільної свідомості» та їх методологічна роль у пізнанні сфери «політичного»

Поняття «буття» та його витоки. Мілетська школа. Піфагорійці. Парменід. «Апорії» Зенона. Онтологія та метафізика як загальна та спеціальні теорії реальності (А. Баумайстер). Структура буття. Г. Сковорода про "дві натури" і «три світи». М. Попович про «інформаційний вимір світу». «Реалістичний» і «конструктивістській» підходи у сучасній онтології. Феноменологічний поворот у розумінні буття (Е. Гуссерль). Поняття «спів-буття» (М. Гайдеггер). Суспільна свідомість як «символічний вимір» суспільного буття. Поняття політичного дискурсу як фактору політичної мобілізації суспільства. «Простір» і «час» як апріорні форми упорядкування буття. Специфіка політичного часу і політичного простору. Геополітика як конструювання міжнародного політичного буття.

Тема 1.3: Філософія в пошуках критеріїв класифікації політичних процесів (суспільно-економічна формація, соціальна революція, реформа)

Поняття діалектики та її витоки. «Polemos» у Геракліта. Діалектика як мистецтво діалогу у Сократа. «Дисидентство» Сократа. Діалектична методологія Гегеля: три закони діалектики. «Панлогізм» Гегеля: «все дійсне розумне, в все розумне дійсне». Матеріалістична діалектика К. Маркса – шлях до обґрунтування концепції суспільно-економічних формацій і неминучості соціалістичної революції. Ознаки революційної ситуації та її сучасні інтерпретації (Д. Девіс, Ч. Тіллі). Поняття класичних і некласичних революцій. Фактор насильства у класичних революціях. Ненасильницькі сценарії «оксамитових революцій». Значення міжнародного фактору у зародженні та перебігу «кольорових революцій». Революція і реформа як різновиди політичної модернізації. Синергетична концепція розвитку та її значення для розуміння політичної динаміки. Концепція «відкритого суспільства» та «соціальної інженерії» К. Поппера.

Тема 1.4: Війна як фактор політичної динаміки. Онтологія війни та миру.

Філософський сенс поняття війни. «Мистецтво війни» Сунь Цзи. Типологія війн. Поняття полемології. Класичне визначення війни К. фон Клаузевіцем та його марксистська інтерпретація. Онтологічний аспект війни. Філософські концепції онтологізації чи деонтологізації війни. Ліберальна інтерпретація війн. Поняття та специфіка громадянських війн. Війна і тероризм. Поняття справедливих і несправедливих війн. Релігійні критерії справедливості війн. «Право війни» в розумінні К. Шмітта. Війна за «державні інтереси» як критерій справедливості в концепції М. Фуко. Міжнародно-правові засади врегулювання військових конфліктів. Концепції сучасних війн: Е. Балібар, М. Кревельд. Поняття та специфіка «гібридних війн». Військова агресія Росії проти України в контексті поняття «справедлива війна».

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ПОЛІТИКИ

Тема 2.1: Філософія про ціннісні засади політики. Політичний ідеалізм та політичний прагматизм

Аксіологічні засади людської поведінки: «цінності не є, вони значать». Концепції переоцінки цінностей в елліністичній філософії: епікуреїзм, кінізм, стоїцизм. «Атараксія» як засіб збереження душевної рівноваги у скептицизмі. «Катапультування етики з політики» (П. Ноак) у Н. Макіавеллі. «Квіетів» як антитеза «хотінню» у А. Шопенгауера. «По той бік добра і зла» Ф. Ніцше. Герменевтичний аспект політичної аксіології. Принцип «цілісності політичного суб'єкту» та його значення для розуміння політичних можливостей. Принцип «самоцінності об'єкта» та його значення для прийняття політичних рішень. «Максими» політичної етики. Максими політичної етики як підприємницької діяльності. Етичні максими «гуманістичного універсалізму». Політичні ідеали і цінності як складова політичної ідеології. Концепція

Змістовий модуль I: Філософські засади розуміння світу.											
Тема 1.1: Філософія як наука про мудрість та основа усвідомлення сфери «політичного»	12	2				10					
Тема 1.2: Категорії «суспільного буття» та «суспільної свідомості» та їх методологічна роль у пізнанні сфери «політичного».	9	2	2			5					
Тема 1.3: Філософія в пошуках критеріїв класифікації політичних процесів (суспільно-економічна формація, соціальна революція, реформа)	14	2	2			10					
Тема 1.4: Війна як фактор політичної динаміки. Онтологія війни та миру.	11	4	2			5					
Разом за змістовим модулем I	46	10	6			30					
Змістовий модуль II: Філософські засади політики											
Тема 2.1: Філософія про ціннісні засади політики. Політичний ідеалізм та політичний прагматизм	12	2				10					
Тема 2.2: Філософія про діалектику індивідуального та колективного у суспільно-політичному житті. Проблема суб'єкта політичного процесу.	7	2				5					
Тема 2.3: Філософія про співвідношення свободи та необхідності. Демократія і свобода особистості.	11	4	2			5					
Тема 2.4: Філософська методологія прогностики політичного майбутнього. Політична футурологія.	14	2	2			10					
Разом за змістовим модулем II	44	10	4			30					
Усього	90	20	10			60					

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	<p>Тема 1.2: Категорії «суспільного буття» та «суспільної свідомості» та їх методологічна роль у пізнанні сфери «політичного».</p> <p>Поняттям «буття», його витоки та специфіка. Основне онтологічне питання та різноманітні способи його вирішення. Структура буття, вчення про «три природи» і «два світи» Г. Сковороди. Поняття руху, простору і часу, специфіка політичного простору і часу. Феноменологічні засади інтерпретації поняття «спів-буття» (М. Гайдеггер). Суспільна свідомість як «символічний вимір» суспільного буття. Поняття політичного дискурсу як фактору політичної мобілізації суспільства. Геополітика як конструювання міжнародного політичного буття.</p>	2	
2	<p>Тема 1.3: Філософія в пошуках критеріїв класифікації політичних процесів (суспільно-економічна формація, соціальна революція, реформа).</p> <p>Поняття діалектики та її витоки, діалектична методологія Гегеля. Основні закони діалектик, матеріалістична інтерпретація діалектики К. Марксом та його концепція зміни суспільно-економічних формацій і неминучості соціалістичної революції. Поняття політичного процесу, понять класичних і некласичних революцій. Значення міжнародного фактору у зародженні та перебігу «кольорових революціях». Синергетична концепція розвитку та її значення для розуміння сучасної політичної динаміки.</p>	2	
3	<p>Тема 1.4: Війна як фактор політичної динаміки. Онтологія війни та миру.</p> <p>Філософський сенс поняття війни. «Мистецтво війни» Сунь Цзи. Поняття полемології. Класичне визначення війни К. фон Клаузевіцем та його марксистська інтерпретація. Ліберальна інтерпретація війн. Концепції сучасних війн: Е. Балібар, М. Кревельд. Поняття та специфіка «гібридних війн». Війна і тероризм. Поняття справедливих і несправедливих війн. «Право війни» в розумінні К. Шмітта. Міжнародно-правові засади врегулювання військових конфліктів. Військова агресія Росії проти України в контексті поняття «справедлива війна».</p>	2	
4	<p>Тема 2.3: Філософія про співвідношення свободи та необхідності. Демократія і свобода особистості.</p> <p>Різнманітні філософські концепції співвідношення свободи і необхідності в людському існування. Поняття «морального імперативу» І. Канта як уособлення просвітницького гуманізму. Екзистенціальна інтерпретація свободи вибору. Філософські витоки лібералізму філософії Дж. Локка та Дж. С. Мілля. Негативне і позитивне розуміння свободи в есе Ісаї Берліна «Дві концепції свободи» та його міжнародно-політичне значення в часи «холодної війни». Концепція «правової держави» та філософські засади її критики Ж. Ранс'єром.</p>	2	

5	<p>Тема 2.4: Філософська методологія прогностики політичного майбутнього. Політична футурологія.</p> <p>Поняття футурології, його витоки та теоретичні джерела. Поняття сучасного технологічного способу існування людства та його можливі альтернативи. Сучасні філософські підходи до визначення політичного майбутнього, зокрема, в дослідженні «21 урок для 21 століття» Ю. Н. Харарі, «Парадокс глобалізації» Д. Родріка. Теоретичні засади та футурологічний сенс світ-системної методології аналізу політичного майбутнього (І. Валлерстайн, Дж. Аррігі). Доля України в контексті можливих геополітичних сценаріїв розвитку людства. «Після Європи» І. Крастева.</p>	2	
---	--	---	--

5. Теми семінарських занять

(не передбачено)

6. Теми лабораторних занять

(не передбачено)

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.в.)	Кількість годин (з.в.)
1	<p>Тема 1.1: Філософія як наука про мудрість та основа усвідомлення сфери «політичного». [1] [2] [3]</p> <p>Опрацюйте рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Зверніть увагу на специфіку філософського знання, на розуміння філософії як здатності до здивування, як вміння ставити граничні запитання, як раціонального погляду на світ з точки зору цілого. Усвідомте умови народження філософії, поняття «осьового часу», значення «Політики» Аристотеля як першої спроби філософського осмислення політики.</p>	10	
2	<p>Тема 1.2: Категорії «суспільного буття» та «суспільної свідомості» та їх методологічна роль у пізнанні сфери «політичного». [1] [2] [3]</p> <p>Опрацюйте рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Зверніть увагу на витоки та специфіку поняття «буття» і його основні атрибути (рух, простір і час) сенс основного онтологічного питання та різноманітні способи його вирішення, структуру буття, вчення про «три природи» і «два світи» Г. Сковороди. Усвідомте феноменологічні засади інтерпретації поняття буття, сенс поняття «спів-буття» (М. Гайдеггер), поняття суспільної свідомості як «символічного виміру» суспільного буття, геополітики як конструювання міжнародного політичного буття.</p>	5	
3	<p>Тема 1.3: Філософія в пошуках критеріїв класифікації політичних процесів (суспільно-економічна формація, соціальна революція, реформа). [1]; [2] [3]</p>	5	

	Опрацюйте рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Зверніть увагу на сенс поняття діалектики та її витoki, сенс та умови виникнення діалектичної методології Гегеля, матеріалістичну інтерпретацією діалектики К. Марксом та його концепцію зміни суспільно-економічних формацій. Усвідомте поняття політичного процесу, поняття класичних і некласичних революцій, значення міжнародного фактору у зародженні та перебігу «кольорових революціях».		
4	Тема 1.4: Війна як фактор політичної динаміки. Онтологія війни та миру. [1]; [2] [3] Опрацюйте рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Зверніть увагу на філософський сенс поняття війни у книзі «Мистецтво війни» Сунь Цзи, на класичне визначення війни К. фон Клаузевіцем та його марксистську інтерпретація, на ліберальну інтерпретація війн. Усвідомте сенс сучасних концепцій війни Е. Балібара, М. Кревельда, поняття «гібридних війн», взаємозв'язок війни і тероризму, поняття «право війни» в розумінні К. Шмітта, міжнародно-правові засади врегулювання військових конфліктів.	10	
5	Тема 2.1: Філософія про ціннісні засади політики. Політичний ідеалізм та політичний прагматизм. [1] [2] [3] Опрацюйте рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Зверніть увагу на розуміння аксіологічних засад людської поведінки, проблему «переоцінки цінностей» в еліністичній філософії, герменевтичний аспект політичної аксіології, протирічний зв'язок політики та етики, зокрема в концепціях Н. Макіавелля та М. Вебера. Усвідомте концепцію «реальної політики» як антитези ідеологізації політики, її теоретичних засад та сучасної інтерпретації, міжнародно-політичний вимір концепції «реальної політики».	10	
6	Тема 2.2: Філософія про діалектику індивідуального та колективного у суспільно-політичному житті. Проблема суб'єкта політичного процесу. [1] [2] [3] Опрацюйте рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Зверніть увагу на поняття «політичної тварини» (Аристотель) як античну інтерпретації діалектичного поєднання індивідуального і колективного в умовах полісної прямої демократії, поняття політичної само ідентифікація людини як умови її політичної активності, її соціальних засад та сучасної інтерпретації. Усвідомте сенс абсентеїзму, конформізму, дисидентства як соціально-політичних явищ, значення етнічності як важливого рушійного фактора сучасної міжнародної політики, гендерного фактора сучасної політичної суб'єктності.	5	
7	Тема 2.3: Філософія про співвідношення свободи та необхідності. Демократія і свобода особистості [1] [2] [3] Опрацюйте рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Зверніть увагу на різноманітність філософських концепцій співвідношення свободи і необхідності в людському існування, на поняття «морального імперативу» І. Канта як уособлення просвітницького гуманізму, на екзистенціальну інтерпретацію свободи вибору. Усвідомте	5	

	філософські витоки лібералізму від Дж. Локка та Дж. С. Мілля, сенс негативного і позитивного розуміння свободи в есе Ісаї Берліна «Дві концепції свободи» та його міжнародно-політичне значення в часи «холодної війни», концепцію «правової держави» та філософські засади її критики Ж. Ранс'єром.		
8	Тема 2.4: Філософська методологія прогностики політичного майбутнього. Політична футурологія. [1] [2] [3] Опрацюйте рекомендовану основну і допоміжну літературу з теми. Зверніть увагу на поняття футурології, його витоки та теоретичні джерела, поняття сучасного технологічного способу існування людства та його можливі альтернативи. Усвідомте сенс сучасних філософських підходів до визначення політичного майбутнього, зокрема, в дослідженні «21 урок для 21 століття» Ю. Н. Харарі, «Парадоксі глобалізації» Д. Родріка, теоретичні засади та футурологічний сенс світ-системної методології аналізу політичного майбутнього (І. Валлерстайн, Дж. Аррігі), долю України в контексті можливих геополітичних сценаріїв розвитку людства.	10	
ВСЬОГО		60	

До самостійної роботи відноситься: [1] – підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій;

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни «Філософія» застосовуються словесний, наочний, практичний методи навчання: читання лекції, опрацювання текстів основних робіт дослідників, роботу з навчальною та спеціальною літературою, індивідуальні консультації.

Словесні та наочні методи навчання (лекційні заняття; опитування; консультування; доповіді та мультимедійні презентації);

Практичні (тестові вправи; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації);

Колективне та індивідуальне опрацювання завдань (колективне обговорення, обговорення проблемних питань та результатів самостійної роботи).

Для розв'язання учбово-професійних завдань навчальної дисципліни застосовано комплексний підхід до діяльності у процесі навчання. Використовуються класичні дидактичні методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (лекція-пояснення, бесіда, контроль, самоконтроль, взаємоконтроль і т.п.)

Основні форми (методи) проведення занять – це різні типи лекцій, а також практичні заняття – теоретичне обговорення питань, дискусія, конференція, співбесіда, реферативна форма, презентація, інтерактивний онлайн дискурс.

9. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Засоби діагностики якості освіти включають в себе поточний, періодичний та підсумковий контроль.

Поточний контроль: усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, захист рефератів/презентацій, доповідь; письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами;

Періодичний контроль: тестовий контроль: оцінювання контрольних робіт за змістовими модулями (можливо тестування, контрольне опитування).

Підсумковий контроль: іспит

Критерії оцінювання результатів навчання:

Опитування на занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і джерел.
	1-4	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел.
	5-10	Здобувач бере активну участь у практичному занятті, в обговоренні проблемних питань, користується додатковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем; доповідь та демонстрація презентації	0	Не зараховуються реферати (довповіді) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	3	Доповідь та презентація є самостійними, але не опрацьована актуальність, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал є формальним, висновки не конкретизовані (відсутні), тема не розкрита.
	4-5	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, усно здобувач пояснює матеріал невпевнено, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані загальні висновки, тема загалом розкрита із незначними прогалинами.
	6-8	Доповідь та презентація виконані самостійно, опрацьована актуальність теми із зазначенням невирішених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач без допомоги викладача пояснює матеріал, самостійні висновки, тема загалом розкрита, інформація у презентації подана із використанням самостійно розроблених схем, містить посилання на джерела, хоча здобувач іноді недостатньо вміло в усній формі може сформулювати деякі положення доповіді.
	9-10	Доповідь та презентація виконані самостійно, актуальність розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку – самостійні ґрунтовні судження, підкріплені доказами, містить посилання на джерела.
Контрольна робота	0	Відповіді неправильні (у тестових роботах)
	0-10	Контрольна робота (опитування) за кожним змістовним модулем.

10. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Витоки філософського знання.
2. Специфіка філософського знання.

3. Світоглядна функція філософії.
4. Б. Рассел та М. Попович про місце філософії в системі знання.
5. Мілетська школа давньогрецької філософії.
6. «Політика» Аристотеля як перша спроба філософського осмислення політики.
7. Поняття «буття» та його витoki. Парменид.
8. Апорії Зенона та їх онтологічний сенс.
9. Основне онтологічне питання та його сучасне осмислення.
10. Онтологія та метафізика: класичне та сучасне осмислення понять.
11. Вчення про «три природи» і «два світи» Г. Сковороди.
12. Рух, простір і час як основні атрибути буття.
13. Феноменологічний поворот у філософській онтології. Е. Гусерль.
14. «Реалістичний» і «конструктивістський» підходи у сучасній онтології.
15. Поняття «спів-буття» та його світоглядний сенс.
16. Суспільна свідомість як «символічний вимір» суспільного буття.
17. Філософський сенс політичної ідеології.
18. Поняття та специфіка війни як фактору політичної динаміки.
19. Онтологічний аспект війни.
20. Проблема справедливих і несправедливих воєн.
21. Концепції сучасних воєн. Тероризм і війна.
22. Моральний аспект політики: класичні та сучасні підходи.
23. «Етика ненасильства» та її політичний сенс.
24. Максими сучасної політичної етики.
25. Сутність та специфіка політичного часу.
26. Сутність та специфіка політичного простору.
27. Політичний дискурс як фактор політичної мобілізації суспільства
28. «Маєтика» Сократа як виток діалектики.
29. Доля Сократа як перший приклад політичного дисидентства.
30. Стихійна діалектика Геракліта.
31. Діалектична методологія Гегеля та її світоглядний сенс.
32. Три закони діалектики: ідеалістична інтерпретація.
33. Матеріалістична діалектика К. Маркса та її світоглядний сенс.
34. Формаційний та класовий підхід К. Маркса до суспільної діалектики.
35. Теорія соціалістичної революції В. Леніна. Поняття класичних і некласичних революцій.
36. Сучасні концепції політичних революцій.
37. Синергетична концепція розвитку та її значення для розуміння політичної динаміки.
38. Концепція «відкритого суспільства» та «соціальної інженерії» К. Поппера.
39. Концепції переоцінки цінностей в елліністичній філософії: епікуреїзм, кінїзм, стоїцизм.
40. Діоген Синопський як уособлення кінїзму.
41. Поняття герменевтики. Герменевтичний аспект політичної аксіології.
42. Концепція «реальної політики» як антитеза ідеологізації політики.
43. «Політична тварина» (Аристотель) як діалектичне поєднання індивідуального і колективного.
44. Вчення про «сродну працю» Г. Сковороди.
45. Політична само ідентифікація людини та її сучасна специфіка. Поняття «анонімної влади» Е. Фромма.
46. Конформізм як соціально-політичне явище. Поняття «втєчі від свободи» Е. Фромма.
47. «Ідентичність» Ф. Фукуями та її світоглядний сенс.
48. Філософія екзистенціалізму та її витoki.
49. Екзистенціальні засади політичного вибору. Світоглядне значення роману «Чума» А. Камю.
50. Поняття політичного процесу. Сучасні пошуки суб'єкта політичного процесу.
51. Концепція свободи як усвідомленої необхідності у стоїцизмі.

52. Марк Аврелій як приклад філософа-стоїка на імператорському троні.
53. Концепція «морального імперативу» І. Канта як уособлення просвітницького гуманізму.
54. Ніцшеанська концепція «надлюдини» та її світоглядний сенс.
55. Волонтаризм А. Шопенгауера та його світоглядний сенс.
56. Проблема свободи у східній філософській традиції. Поняття «дао» і «де».
57. Витоки лібералізму у філософії Дж. Локка.
58. Есе «Про свободу» Дж. Ст. Мілля як одна із засад сучасного лібералізму.
59. Проблема негативного і позитивного розуміння свободи І. Берлінім.
60. Поняття, різновиди та сучасні виклики політичній демократії.
61. Концепція «правової держави» та її критика Ж. Ранс'єром.
62. «Парадокс демократії» Д. Родрика та світоглядний сенс твору.
63. Філософські засади постмодерну. «Логіка сенсу» Ж. Дельоза.
64. Філософські підходи до визначення політичного майбутнього.
65. Вчення про ноосферу В. І. Вернадського та його світоглядний сенс.
66. «Екологічний фундаменталізм» і концепція «кордонів зростання» Римського клубу (А. Печчеї).
67. Концепція «транс гуманізму» та її світоглядний сенс.
68. Футурологічні ідеї в книзі «21 урок для 21 століття» Ю. Н. Харарі.
69. Поняття «світ-система» І. Валлерстайна та світ-системна методологія аналізу політичного майбутнього.
70. Концепція світ-системної динаміки та світових центрів накопичення капіталу Дж. Аррігі.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Поточний та періодичний контроль								Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
5	5	5	15 Модульний контроль № 1	5	5	5	15 Модульний контроль № 2	іспит	

12. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	

13. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Огаренко Є. С. Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Огаренко Є. С. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Філософія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (електронне видання). Одеса, 2024.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни Філософії. Мала академія Наук України, 2017. 238 с.

Фюрст М., Тринкс, Ю. Філософія / Пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе. Київ: Дух і Літера, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018. 533 с.

Додаткова

Badiou A. What is Philosophy? N.Y.: ATROPOS PRESS, 2010

Heidegger M. Phänomenologische interpretationen zu Aristoteles: Einführung in die Phänomenologische Forschung. Teil II: Was ist Philosophie? / Gesamtausgabe, Bd.29-30. 1985. S. 11-78. [Phenomenological interpretations of Aristotle: Initiation into phenomenological research. Translated by R. Rojcewicz. Indiana University Press, 2001]

Livingston P., Cutrofello A. The problems of contemporary philosophy: a critical guide for the unaffiliated. Polity Press, 2015

The Speculative Turn: Continental Materialism and Realism. Ed. Levi Bryant, Nick Srnicek and Graham Harman. Melbourne: RE.PRESS, 2011.

Волковський В. Ідея суспільності: політична філософія в Україні XIX століття. Київ : Академперіодика, 2017. 264 с.

Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу. К. : Темпора, 2019. 384 с.

Огаренко Є. С. Парадокс «легальності-нелегальності партизана та його значення для розуміння військових конфліктів у сучасній світ-системі». Inter Polis. Міжнародні та політичні дослідження. 2024. Вип. 37. С. 87 – 96.

Політична думка XX – початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи. Підручник у 2-х томах. За загальною ред. Хоми Н. М. Т. 1. Методологічний підхід – Львів: «Новий світ - 2000», 2016. 516 с.

Попович М. Бути людиною. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 223 с.

Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у XXI столітті : монографія / [ред. кол. : В. В. Попков (наук. керівн.), Є. С. Огаренко, Н. Є. Степанова, О.Ю. Хорошилов]. Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2020. 296 с.

Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Пер. з англ. К. : Наш Формат, 2020. 192 с.

Харарі Ю. Н. 21 урок для 21 століття. К.: Bookchef, 2022. 416 с.

15. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Баумейстер А. Ідея модерну і традиція Заходу

https://risu.ua/andriy-baumeyster-ideya-modernu-i-tradiciya-zahodu_n42885

2. Інститут філософії імені Г.С.Сковороди НАН України: <https://filosof.com.ua/>

3. Френсіс Фукуяма про українську демократію і помилкові очікування

<https://www.radiosvoboda.org/a/fukuyama-ukrayina-reformy-democratiya/31085269.html>